

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI
EGYLET TULAJDONA.
TELEFON: 158 SZÁM.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ
EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEJELNIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCZA 10 SZÁM
TELEFON: 158 SZÁM.

Az E. G. E. alapító tagdíja 2000 lel, rendes tagdíja évi 200 lel, kispagzák, gazdatisztek és gazd. alk. részére 150 lel. A tagok az Erdélyi Gazdát 150 lel pótdíj ellenében kapják.

A lapfelfügglő bizottság felfügglője mellett felelős szerkesztő és kiadó;

TÖRÖK BÁLINT
AZ E. G. E. TITKÁRA

Előfizetési díj nem tagok részére:
Egy évre 400 lel Negyed évre 100 lel
Fél évre 200 lel Egyes szám 8 le

A buzanemesítés céljairól.

Írta: dr. Konopi Kálmán

Odvos, 1927. június 21-én.

A növénynemesítésnek ma érvényesülő, világosan megérett tudományos alapokon nyugvó gyakorlata előtt a gazdák az u. n. „módszeres” vetőmagkiválasztást üzték. A közönséges magot nagyság, vagy fajsúly szerinti osztályozással, kalászkiszámítással, vagy mivelési beavatkozással (pl. kapálással) igyekeztek megjavítani. De az így nyert vetőmag mindenkor a legkülönbözőbb növénytipusok véletlen keveréke volt, ellentétben a mai nemesítők által forgalomba hozott maggal, amely vagy egy teljesen egynemű fajta, vagy esetleg a nemesítő által elemeiben pontosan ismert, kevésnek megfelelően összeállított keverék.

Azt lehetne gondolni, hogy a régi „módszeres” vetőmagkiszámítással egy védi általános viszonyainak jobban eleget lehet tenni, mint az egyöntetű fajták kitenyésztésével, mert a vidéknek leginkább megfelelő fajtaelemek a természetes elszaporodás folyamán tenyészterüknek megfelelő arányban szaporodnak el, vagy ritkulnak meg a keverékben és hogy ez a „természetes kiválasztás” kevesebb fáradsággal és mégis tökéletesebben valósítja meg a célt: a tenyész körülményhez való alkalmazkodást, mint a tökéletlen emberi megfigyelő képességre alapított tudományos növénynemesítés. Amde ez a feltevés téves. A véletlenre bízott fajtakeverékben rendszeren nem azok az elemek szaporodnak el, amelyek a termelés céljai szempontjából a legkívánatosabbak, hanem épp úgy, mint ahogy a magukra hagyott vetészekben a burjánzó, sokszor elnyomja a természetben növényzetet, a magára hagyottan tovább szaporodó vetőmagkeverékben is a kevesebb értékű, de a létérti harcban élelmesebb fajtaelemek egyes, rájuk kedvezőbb esztendőknél a többi elemek rovására nagyon elszaporodhatnak. Ilyenek például a túlságosan nagy mértékben bokrosodó buzaajtók, amelyek rájuk kedvező évjáratokban a legnagyobb termést adják, de a kedvezőtlen években a nagymértékű megszorulás révén nagy csaldást okozhatnak.

A buzanemesítő munkálatok célja az kell, hogy legyen, hogy a gazdaközönségnek vidékek, termelési módok, használati célok szerint alakuló igényeit a lehető legteljesebb mértékben kielégíthessék. Erre pedig csakis az egyöntetű, tulajdonságaikban pontosan ismert, az összes lehető termelési viszonyok között kipróbált fajták alkalmasak. És ez a minél nagyobb körben való kipróbálás a növénynemesítésnek egyik legfontosabb feladata, amelyet a nemesítők már csak a gazdaközönség részvétele által tudnak kellőképpen megvalósítani. A kísérletezésnek, fajtakipróbálásnak nem szabad a nemesítő üzemekre szorítkoznia. Minden gazdának érdeke, hogy egy kis, kevés fáradságba kerülő fajtakipróbáló telepet állítson fel, amelyben a különféle nemesítéseket 8—10 négyszögletes parcellákon elveti, fejlődés közben megfigyelni és termésüket mennyiség és minőség szempontjából össze-

hasonlíttja. Ezzel a „külső” kipróbálással válik a nemesítő üzemek munkája teljessé és a gazdaközönség valóságos tulajdonává.

A nemesítők ettől a „külső” kipróbálástól függetlenül is kipróbálják a fajtákat saját területükön a lehető legváltozatosabb tenyész körülmények között, hogy a hozzájuk forduló gazdáknak nagy valószínűséggel a nekik leginkább megfelelő fajtát tudják ajánlani.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy országunkban a buza legnagyobb része tengeri után kerül a sekélyen megszántott földre. Kell tehát az ilyen fajtát a nép kezére adnunk, amelyet az ilyen külterjes fémelés mellett nem okoz csalódást. Viszont gondolnunk kell arra is, hogy a mélyebb szántás, a műtrágyafogyasztás, a pillangóvirágú növények termelése idővel mind nagyobb tért fog hódítani. Ez a fejlődés is felkészülve kell, hogy találjon minket, hogy mihelyt a szükséglet jelentkezik, legyenek „beterjes” fajtáink, amelyekkel azt kielégíthessük.

Kívánatosnak látszik, hogy minden gazdaság három fajttal rendelkezzen: egy korán elvetendő, legbővebben termő, a megdőlésnek nagy fokban ellenálló, a legrövidebbnél néhány nappal hosszabb tenyészidejű buzával, egy később is vethető, rövidebb tenyészidejű fajttal, amely kései tengeri után vetve is biztosan sikerül, továbbá egy u. n. „járó” buzaajtával, amely rendes körülmények között őszinek termelve, szükség esetén tavaszinak is használható anélkül, hogy felváltva egyszer őszinek, másszor tavaszinak kellene termelni.

Bizonyos célok megvalósítására meg lehet próbálni a nemesített buzák kevert vetését is. Például, ha egy igen jó sikerminőségű, de gyenge szalmájú fajtát akarunk a megdőléssel szemben erősebbé tenni, vagy ha egy gyengén bokrosodó, vagy a hideg iránt érzékenyebb fajtát akarunk a túl ritka állás ellen biztosítani.

Igen fontos szempont a minőség kérdése is. Azzal tisztában kell lennünk, hogy egy buzaexportáló állam, amilyen Románia, csakis akkor versenyezhet a nagy amerikai konkurrenciával, ha olyan kiváló sikért tartalmazó buzát hozhat a piacra, amelyet a nyugateurópai államok az ottani egyébb minőségű buzákat feljavítására használhatnak. A gazdáknak még esetleg a termés mennyisége rovására teit engedmény árán is ennek a minőségnek elérésére kell törekedniük. Viszont a kereskedelemről elvárhatjuk, hogy a minőségi értéket esetenként kezelve, jobban honorálja, mint ahogy azt ma teszi.

Vannak az országnak olyan vidékei, ahol kitűnő minőségű exportbuza csak a legrikább esetekben terem. Ugyanis a minőséget a nemesítéssel csak egy bizonyos határig javíthatjuk meg. A vidék, talaj és időjárás ebben a tekintetben hatalmas tényezők. Az ilyen vidékeken a minőség másodrendű szempont. Annál a buzával is megelégedhetünk a közepes minőséggel, amit a gazdaságok a saját szükségletükre fognak felhasználni és ami belső (romániai) fogyasztásra kerül, mert hiszen ez a közepes buza is különb lesz, mint azok a nyugateurópai buza, amelyeknek a feljavítá-

sára a mi elsőrendű buzáinkat megvásárolják. Közönséges jó kenyeret mindenestre lehet belőle sütni. De Románia buza- és lisztexportja csakis akkor fog fellendülni, a buzaárak itt belöldön csak akkor fognak felemelkedni, ha a kereskedelmi árunak minőségével sikerül megközelítenünk az amerikai buzákat, amelyek a legutóbbi évtizedekben óriási tömegükkel és állandóan kiváló minőségükkel a magyar tiszavidéki buzáknak is erős versenytársaivá lettek. Ebben a versenyben a növénynemesítésre is igen fontos szerep vár.

Olyan szorgok ezek, amelyek közül megvalósítva csak egynéhány van, a többi csak munkába véve, a fejlődésnek kezdetlegesebb, vagy előrehaladottabb fokán várja a beteljesedést. De éppen a friss kialakulásnak ez a mai állapota kell, hogy a gazdatársadalom élénk érdeklődését magára vonja, mert hiszen egyik legfontosabb létérdekéről van szó, amelyet a növénynemesítés akkor szolgálhat leghatékossággal, ha a gazdaságok kiegészítő munkájukkal, anyagi támogatásukkal egyenként és szervezeteikben melléje állanak.

Tanulmányuti kirándulásunk.

Közl.: Szász Ferenc.
II.

Az odvos-milovai állomáson ültünk vonatra. Utunk Arad felé a ménes—magyarádi borvidék egy részén vezetett keresztül. Sorra maradtak el itt a szőlővel borított hegyek.

Aradon Alföldy Pál, az Aradmegyei Gazd. Egylet igazgatója és a Mezőgazdák Kereskedelmi Rt. vezérigazgatója fogadott. Minekutána szállodánkban egy kissé leráztuk az ut porát, megnéztük a Gazd. Egylet és a Mezőgazdák helyiségeit és üzlet helyiségeit. A Mezőgazdák üzletkéreibe és üzlet helyiségeit. A Mezőgazdák eladása tartozik úgy nagyban, mint kicsinyben és a felszerelt gazdag raktárak, valamint a nagy forgalom arról tanuskodnak, hogy teljesen szolid alapon elégitik ki úgy az eladók, mint vásárlók igényeit. Mintegy speciálitása az üzletnek a takarmány-, vetemény- és virágmagvaknak egyre óriási mértékben terjedő forgalomban hozatala, továbbá a különböző növényvédelmi szerekek raktáron tartása.

Láttuk ott a „Porzolt”, mely tudjuk, hogy egyik legjobb kőszög elleni csávázószer. Ugyanezen célt szolgáló „Hígósán” nedves csávázó szert.

A „Sulfarolt”, mely mint önálló szer 20% os oldatban gyors és biztos védelem mindenféle kulturnövényen élősködő lisztharmat és gyümölcspenész ellen, bordóli léhez keverve pedig fokozza annak hatását.

A „Tutokilt”, mely szintén egy univerzális védekezés szer úgy a szőlő, mint a gyümölcsösgomba és rágó kártevő ellenségei ellen. (Oldat 1—20%-os, hozzá 1/4—1/3 kg. oltatlan mész).

A „Pulvarolt”, mely univerzális porozó szer.

A „Molex” porozó szert mindenféle rágó kártevő ellen.

A „Thanolt”, mely a levélteüketől ill. biztos sikkrel.

A „Verdolal“, mely fűrt- és lombperonospora, továbbá liszttharmit elleni porózó szer.

Az „Arvalin“, mely állítólag jól bevált egér-, pocok- és palkányirtó szer.

A fentiekén kívül a növényvédelmi és állatápolási szerek (rühesség és tetveség elleni szerek) egész sorozatát.

Szándékosan hagytam utoljára a „Kuskutánt“, melyről mindjárt be is számolok, mert kaptam kipróbálásra 1 kg.-ot, melyet 5 liter vízhez vegyítve megpermeteztem vele kb. 8 m² területet, melyről az arankás lóherét 3 nappal azelőtt kaszálták le. A hatás ugyyszólvá azonnali volt, mert a lóher azonnal égett barnasínt váltott, ma pedig 4-ednapra a próba után teljesen összeasszott és összeszáradt az arankával együtt. Főelőnye a Kuskutannal való irtásnak, hogy 1—2 hét múlva a lóher. vagy lucerna újra éled. Egyedüli hátránya, hogy ma még nagyon drága, mert 1 m² arankás terület ily módon való irtása 15—20 leibe kerül.

További utunk az aradi közuti „gőzösön“ a Neumann testvérek múalmába vezetett, melynek méreteiről fogalmat alkothatunk, ha elgondoljuk, hogy 20—24 waggon búzát képes naponta feldolgozni.

A kazánházban kőszénrel telt önetető készülékek fűtik az óriási kazánokat, melyek hajtják a 1600 lóerőt kifejtő gépezetet.

Az őrlendő buza előbb a trieurök és különböző tisztítógépek egész hosszú sorára kerül. Onnan a koptató és mosógépekre, majd a szárítókba. Az ily módon őrlőképessé tett búzát elevátorok viszik a hengerszékeknek, melyekből, ha nem tévedek 200 dob van s ugyanannyi szitaszerkezet osztályozza a megőrölt lisztet, mely más és más lejtő és exhaustoros csatornán választódik szét. Az egész malom úgy van berendezve, hogy az üzem majdnem ily módon gépek segítségével lehető legpontosabban és legtekélyesebben szinte automatické meg. Nagyon tökéletesnek látszik a malom tűzrendészeti berendezése, mely bármiféle tűzveszély esetén automatické lép működésbe és segít a tűz eloltásában.

Legelőszőr kellett volna említenem, hogy a malom megtekintésében egyik tulajdonos volt szíves kalauzunk: br. Neumann Károly.

Elmélkedve ennek az óriási malomüzemnek berendezésén, önkéntelenül is eszünkbe jut, hogy termelvényeivel nem támaszkodhatik csupán belföldi fogyasztásra és hogy szerencsétlen vámpolitikánk miatt nem-e lesz kénytelen a most kényesztetésből nagyon divatos vált „leépítéshez“ folyamodni?

*

A malom előtt a csálai állami szőlő telep fogatai vártak reánk s rövid kocsizás után meg is érkeztünk Csárára.

A csálai telep 1000 kat. hold, melyből 180 kat. hold különböző, de legnagyobb részt riparia portalis alany szőlőtelep, 20 kat. hold termő szőlő, a többi mezőgazdasági terület, leszámítva az udvarokat, kerteket és egy óriási nagy bolgár kertészetet. — A bolgár kertészetet Arad város egyik szennyviz csatornájából öntözik, mely növényi tápanyagokban gazdag öntöző vizet szolgáltat. A víz emelésére részint a közismert bolgárkeréket használják, részint gőzgéppel szivattyúzzák a vizet. A bolgár kertészet munkáját bolgárok végzik feles mívelésben és a szorgalmas munka párosulva a tápvíz gazdagságával és a talaj különö structurájával, meg is látszik az egész tenyészetben.

*

Az amerikai anyatelepeket a májusi hidegek tövig fagyasztották, de újra sarjadtak s ma már féldroton felüliek. A telepek berendezése kombinált pozná és sodronyos rendszerű — minden poznára 4 fő fut fel. Az anyatelepek fajtája legnagyobb részt Riparia portalis, de van Rupestris, Solonis és Berlandieri is.

A termőszőlők különböző fajtájú bor és csemegeszőlők mind csapos míveléssel.

Ugy az anyatelepek, mint a termőszőlők

kapálhatók lóval is.

Amint végig kocsikáztunk az egész gazdaságon, gazdag buza és zabtáblák váltakoztak s közbe egy 50 k. holdas telken a virágzásban pompázó mákvetést is láttunk.

A buzátáblák egyrésznél feltűnt a kalászoknak a rendes buzától elütő és a durrum buzákra emlékeztető kalásza, mely Loránt László inspector agronom szerint, ki az egész telep vezetője — nagyon jól beváltak.

A csálai gazdaság állatállománya 38 drb. simenthali tehén és 60 drb. igás ló, köztük 2 drb. csődör (1 perscheron és 1 muraközi) Ezen kívül csikók és növendékmarhák. Ökör iga nincs, a lóigák munkáját egy gőzeke garnitúra egészíti ki, a trágyaszükségeit pedig egyik aradi lovasezredtől vásárolt trágyával és műtrágyával pótolják. A termelés nagyon intenzív és sok trágyát igényel, míg csak minden 4-ik évben gazdagon kell trágyázni.

Vetésforgó:

1 év Kapás növények

2 „ Tavaszi kalászosok

3 „ Takarmány és kereskedelmi növények mely utóbbiak közül a kender játsza a főszerepet.

4 év Buza (ősz)

A kendermagból 35—40 kgt. vetnek k. holdankint. A vetőmagot zártan termelik 30 cm. sortávval. A szűlesebb sorokban termelt kenderfőveknek ugyanis az a sajátságuk, hogy nagyon szétágaznak és ezen hajlamukat át is örököltik. Így a kendermagtermelés csakis legfeljebb 30 cm.-es sortávval helyes — bár szélesebb sorokban tudvalevőleg sokkal többet terem.

Kender kóróból 50—60 mm. a csálai átlag k.-holdanként és mivel 300—350 leiel szokták értékesíteni, nagyon szép jövedelmet nyújt, mert a termelési költség csekély. Egyébként ujabban foglalkoznak a kender házi feldolgozásával is — kötélárúnak.

Bár a csálai telep az amerikai aranyvesszőket legnagyobb részt mint ilyeneket értékesíti — azért foglalkozik oltványok előállításával is, részint eladásra, részint saját szükségletére. Az e célra szolgáló berendezéseket is láttuk.

Szemle után vissza kocsikáztunk Aradra s a fáradhatatlan kalauzainknak, Alföldy Pálnak és Loránt Lászlónak, továbbá Nesnera Aladárnak a Mezőgazdák R.-T. t. b. tagjának és a német sertések hirneves természetjének társaságában elköltött vacsora után egy kellemes és tapasztalatokban gazdag nap emlékével tértünk nyugalomra.

A német nemes sertés.

Irta: Alföldy Pál.

A szomszédos államok fejlettebb színvonalon álló állattenyésztése mind több figyelmet fordít a német nemes sertés (deutsches Edelschwein) felé. Ez az érdeklődés, valamint a fajtával elért eredmények indítanak bennünket arra, hogy a gazdaközösségünkkel a német nemes sertést megismertessük.

A német Edelschwein tulajdonképpen Németországban tenyésztett, aklimatizálódott és újabb angol vér behozatalától már jó ideje függetlenül nagy angol fehér, illetve yorks-

hire sertés, amelyet tiszta vérben tovább tenyésztve nagyobb testsúlyra erősebb csontozatra s a kedvezőlenebb klimatikus viszonyok között nagyobb ellenállóképességre, tenyésztettek ki s így tenyésztése sikeresen ott is folytatható, ahová az igényesebb yorkshire nem való.

Jellegzetes tulajdonságai: az aránylag nagy testtömeg a finom és hosszú sörtevel gyéren borított finom fehér bőr; rövid és széles fej; rövid, turásra kevésbé alkalmas orr; horpadt profilvonal; lapos homlok; kissé lekonyuló rövid fülek; husos nyak; egyenes és széles hát, ágyék és far; mély és dongás mellkas; hosszú, henger alakú törzs; rövid végtagok; erősen izmolt lapocka és konc.

Szaporasága nagy és fejlődése rendkívül gyors. A malacok száma általában 8—12 és súlyuk 11-2 kg. Elválasztáskor hat-nyolc hetes korban 13—17 kg.-ot nyomnak és 10—12 hónapos korban bőséges takarmányozás mellett már fejlettek. A teljesen kinőtt állat átlagos súlya a 300 kg-ot meghaladja. A fejlődés aránylag igen korai befejezésével erősen elhizik s ezen túl hizlalva zsirtermelésre abnormálisan nagy.

A német nemes sertés kimondatlan hus-sertés, tartása belterjesebb viszonyokat igényel, de eredményesen lesz tenyésztendő sok helyen, ahol a yorkshire nagy igényeit nem tudták kielégíteni.

Takarmányozásánál irányadó, hogy a fejlődési időszakban a nagy súlygyarapodás folytán nagy fehérje szükségletet kell kielégíteni. Ahol fölözött tej áll rendelkezésre ott ez jobban nem értékesíthető, ennek hiányában adható az erőtakarmány egynegyed részéig borsódara sőt mindez teljes mértékben pótolható azáltal, ha a szokványos erőtakarmány (árpa-, tengeridara, korpa-keverék) mellett lucernát vagy lóherét kapnak, nyáron zölden, télen pedig szénává szárítva, amit szecskázás és pácolás nélkül is örömmel fogadnak.

Istállózásuknál fontos a tisztaság és a lehetőleg egyenletes hőmérsékletű és páramentes istállólevegő, mely utóbbi igényeket olcsón és célszerűen úgy lehet kielégíteni ha a fiadzatókat náddal vagy zsupszalmával fedjük. Legelőre kijárnak a nyári forró déli órák kivételével azonban inkább testmozgás, mint táplálékfelvétel szempontjából.

Értékesítésük legelőnyösebben a malac hizlalással érhető el, 5—6 hónapos korban hizótakarmányra lesznek fogva (dara és lucerna) nyolc hónapos korban elérik a 80 kg-os testsúlyt, amikor husipari célra kereselt és aránylag jól megízelt anyagot adnak. Tapasztalat szerint feléltetett a dara 32—35 százalékkal is értékesül.

A mell. ábra Nesnera Aladár pécskaszenttamási birtokos importált német nemes sertés tenyésztését mutatja be, honnan a tenyészanyag beszerezhető.

A vámtarifa revíziója.

Az új pénzügyminiszter legelső legfontosabb ténykedései közé tartozik a vámtarifa átdolgozása. És méltán! A vámtarifa kérdése — sajnos — még ma is ott kísért közgazdasági életünk rémel között. Valahányszor a vámtarifa revíziójáról esik szó, körülbelül az ország lakosságának 80%-a lékában csillan meg a remény, hogy végre hátha megszabadulhat terményeinek értékesítésére hova-tovább mindinkább súlyosan nehezedeő lidércnyomás alól, mely a vámtarifa összeállításánál az ipar tulságos védelmében jut kifejezésre a mezőgazdasági termékek rovására. Ugyanis amennyivel inkább védik a belföldi ipart, ugyanakkor annyival súlyosabban terhelik meg a belföldi fogyasztást. Miután pedig a fogyasztók 80% a gazda, így e teher főképpen a gazdaközösséget sújtja. Mert az így védett ipar vagy nem tud

külföldre szállítani, vagy azt olyan olcsón kénytelen tenni, hogy végeredményében a kivitt iparcikket külföldről megvásárolva sokkal olcsóbban lehet megkapni, mint annak belföldön forgalomba hozott ikertermévé. A különbséget természetesen a belföldi fogyasztók fizetik meg. Így vált a belföldi fogyasztás az osztrák iparvédelem rabszolgájává a multban akkor, midőn a magyarországi kővér marhát és nullás lisztet olcsóbban lehetett Bécsben megszerezni, mint Budapesten. Ezzel nem akarjuk kétségbe vonni azon elv jogosultságát, hogy a romániai ipar természetesen fejlődését kellő vámvédelem nem segítené elő, azonban a túlságos vámvédelem és létalap nélküli iparok mesterséges kitenyésztesének erőszakolása az országban nemcsak magára az iparra káros, hanem ez mint a mező gazdaságnak közvetett uton való rendkívül súlyos megadóztatása végeredményében az ország teljes tönkremenését eredményezheti. A liberális kormány a multban az ipari és kereskedelmi érdekeket favorizálta, vajjon lesz-e elég súlya az ipari termelés alapjait szolgáló mezőgazdaság válságos helyzetének, országos érdekeknek, hogy a vámtörvény revíziójánál országos szempontok érvényesüljenek. A folyó gazdasági évben az általában gyenge terméskilátások is a lehető legjobb értékesítési viszonyok megteremtését követelik a kormánytól, hiszen a gazdán már csak az segíthet némileg, ha azt, amit a kedvezőtlen termelési viszonyok folytán elveszített, legalább részben megnyerheti a vámon, a teljesen eltörölt kiviteli vámon.

V. J.

Törvények, rendeletek.

Az új borbortörvény ismertetése.

Folytatás.

V. Fejezet.

Szesz.

41. cikk. Szesz elnevezés alatt a legkevesebb 92 fokú etilalkohol értendő.

Az ipari szesz gabona, liszt, burgonya, gyökér, melaszse és más cukor- vagy keménysítőtartalmú anyagnak erjesztéséből leparlás és finomítás után.

A borpárlat bor, törköly, borseprő, vagy szárított szőlő parlásából származik.

42. cikk. Az ipari szesz termelése, forgalombahozása, behozatala és kivitele az egész ország területén az alább felsorolt intézkedéseknek megfelelően történik:

a) Az ipari szesz csak úgy hozható forgalomba, ha előbb a nyers párlat finomítása az érvényben levő törvények szerint és szabályokban meghatározott feltételek mellett megtörtént;

b) Ipari szesz és élesztőgyár nem létesíthető azokon felül, amelyeknek a jelen törvény életbeléptetésekor a pénzügyminisztériumtól működési engedélyük van. A meglévő gyárak üzemelket nem bővíthetik.

c) A jelenlegi ipari szeszgyárak a pénzügyminisztérium engedélyével bor és gyümölcs szeszgyárakká alakulhatnak át. E célból üzemüket a megfelelő vidékekre helyezhetik át;

d) Ugyanazon gyárban ipari szeszt és borpárlatot gyártani tilos;

e) Ipari szesz eladása közvetlen a gyárból akár nagyban, akár kicsinyben is tilos. A szeszgyárak termelésüket kerületi raktárak útján hozzák forgalomba és pedig a szeszgyárosok szindikátusának eladási irodái által kiadott rendelkezéseknek megfelelően;

f) A pénzügyminisztérium a földművelésügyi minisztériummal együtt fel van hatalmazva az ipari szeszgyárak kötelező szindikálizálásának szabályozására és a törvény kihirdetésekor működési engedéllyel bíró gyárak szesztermelésének kontingentálására.

A szeszgyárak kötelesek a törvény kihirdetésétől számított két hónapi határidőn belül

egyesületbe tömörülni, amelynek neve „Szeszszindikátus“ (Sindicatul Spirului).

A Szindikátus elnökségében a pénzügyminisztérium, földművelésügyi és iparügyi minisztérium képviselőt nyernek egy-egy kiküldöttjük által.

A Szindikátus megalapítását, működését, valamint a Szindikátusban tömörült gyárak jogait és kötelezettségeit, a kerületi raktárak és eladási irodák létesítését és működését a jelen törvény végrehajtási utasítása állapítja meg.

A Szindikátus az egyetlen szerv az összes belföldi szeszgyárak által termelt úgy belföldi fogyasztásra szánt, mint kivitelre kerülő szesz eladására;

g) Azok a gyárak, amelyek nem lépnek be a Szindikátusba, elveszítik kontingensüket.

Az egész szeszkontingens az ország általános fogyasztásának megfelelő mennyiség alapján állapítandó meg. Ebben a kontingensben minden szeszgyár részt vesz a földművelésügyi és pénzügyminisztérium által az 1924-25. évi országos szesztermelésben ténylegesen résztvevő termelés középátlányosa alapján, figyelemmel arra, hogy Besszarábiában szeszmonopolium volt érvényben.

Ennél az elosztásnál tekintetbe veendő az egyes országrészi csoportok és gyárak között a termelési kvótára vonatkozólag szabadon létrejött egyezmények.

Ugyancsak fenti feltételek szerint történik a kivitelre kerülő szesz mennyiség felosztása is;

h) A Szindikátus köteles a jelen törvény kihirdetésétől számított három hónapon belül minden megyében legkevesebb egy-egy kerületi eladási raktárt felállítani. Az ily raktárak felállítása a pénzügyminisztérium és földművelésügyi minisztérium engedélyével és utasítása alapján történik. Az ily raktárak a pénzügyminisztérium és földművelésügyi minisztérium felügyelete mellett működnek.

43. cikk. Az ipari szesz az egyes iparágak részére denaturálva, vagy italok készítésére aromátizálva árusítható.

A denaturálás és aromátizálás a kerületi raktárnál a különféle iparágaknak és italoknak megfelelő denaturáló anyagokkal és aromákkal történik. Ez a művelet a pénzügyminisztérium és földművelésügyi minisztérium kiküldöttjeinek jelenlétében végzendő.

Az ecetgyártáshoz szükséges szesz denaturálása az ecetgyáraknál végzendő a jelenleg érvényben levő szabályok szerint és csak a pénzügyminisztérium és földművelésügyi minisztérium kiküldöttjeinek jelenlétében.

44. cikk. A laboratóriumok, kórházak, szanatóriumok, gyógyszerárak, oly állami, vagy magánintézetek, gyárak, amelyek tiszta szeszt használnak, a szükséges finomított, tiszta, vagyis nem denaturált és nem aromátizált alkoholmennyiséget az állandó bizottság engedélyével a kerületi raktárakból vásárolhatják.

A tiszta szesz csak oly célra használható, amelyre azt kiadták.

A gyógyszeráraknak kiadott finomított szesz mennyisége írásbeli nyilatkozattal igazolandó.

45. cikk. Azok, akik bármely célra, bármilyen formában szeszt kaptak, kötelesek a pénzügyminisztérium, vagy földművelésügyi minisztérium ügynökei felhívására bizonyítani a kapott szesz mennyiség felhasználási módjait.

46. cikk. Szeszből a denaturáló, vagy aromátizáló anyagok teljes, vagy részleges kivonása tilos.

47. cikk. Az ipari szeszgyáraknak az ipari és egészségügyi követelményeknek megfelelő, a pénzügyminisztérium és földművelésügyi minisztérium által engedélyezett desztilláló készülékekkel kell felszerelve lenniük.

48. cikk. Az alkoholfok és a termelt szesz mennyiség megállapítására a szeszgyárak kötelesek a készülékkel összekötött, a pénzügyminisztérium által kötelezővé tett automatikus ellenőrző készüléket használni.

A felügyeletet a pénzügyminisztérium és

földművelésügyi minisztérium szervez gyarkolják.

49. cikk. A szeszgyárosok kötelesek a pénzügyminisztérium és földművelésügyi minisztérium által előírt lajstromot vezetni, amelybe naponként bevezetik a gyártásra felhasznált nyersanyagokat és a termelt szesz mennyiségét.

Ezen feljegyzéseket a pénzügyminisztérium és a földművelésügyi minisztérium ellenőrzi, ahányszor azt szükségesnek tartják.

50. cikk. A minisztérium kötelezheti a szeszgyárakat, hogy szesztermékeiket olyan anyagokkal denaturálják, amelyek nem teszik lehetetlenné az ipari célra való felhasználást.

Egységes forgalmi és fényüzési adótarifa. A Monitorul Oficial folyó évi június 15-iki számában 142.511. szám alatt a fenti címen megjelent a különböző termékeknek a pénzügyminiszter által megállapított középértékről szóló kimutatás, amely a forgalmi adó törvényben (Monitorul Oficial 1927 április 30.) foglalt 15, 10, 2 és 1%-os forgalmi és luxus adók kivételének alapjait szolgál. Ez a középérték megállapítás 1927 június 18-tól szeptember 18-ig terjedő negyedévre vonatkozik. A megállapítások sok esetben a mai legmagasabb forgalmi értéknek felelnek meg. A kimutatásból a következő szemelvényt állítottuk egybe, mely egyben az adókívóvási módját is feltünteti:

Árumegnevezés:	Illetékeségi egység	Középérték egységenként	E középérték 1%-os illeteke	Ez illeték hány-szor veendő
Mének és kancák	drb.	20000	200	Mentes
5 évesnél nagyobb —	”	15000	150	”
5 éves, vagy kisebb	”	2000	20	”
9 hónaposnál kisebb szópó csikók —	”	2000	20	”
Lovak bármely korban (paripák) —	”	10000	100	”
Birkák —	”	20000	200	”
Ókrök és tehének —	”	12000	120	”
Berbécsek —	”	1000	10	”
Juhok —	”	500	5	”
Sértések, kocák bármely korban	100 kg.	4000	40	”
Vadászkutyák és luxus-kutyák —	drb.	2000	20	15-ször
Édes tej —	100 kg.	1000	10	Mentes
Kondenzált tej —	”	7500	75	2-szer
Friss vaj —	”	10000	100	2-szer
Buza —	”	700	7	Mentes
Kukorica —	”	350	3.50	”
Árpa —	”	550	5.50	”
Zab —	”	400	4	”
Rozs —	”	600	6	”
Szártított répaszelet —	”	250	2.50	2-szer
Méhekasok egyesek —	”	2000	20	2-szer
rendszeresek —	”	4000	40	2-szer
Nyers cukor (vörös v. barna) —	”	1200	12	2-szer
Finomított cukor porcukor —	”	2400	24	2-szer
kocka-, v. süvegucukor	”	2800	28	2-szer
Vetőgépek, rosták stb.	”	4000	40	2-szer
Traktorok stb. —	”	4500	45	2-szer

Amint az Erdélyi Gazda folyó évi 19. számában már ismertetettük a mezőgazdasági termények forgalmi adó alól legnagyobb részben mentesek. A középértékek a vámtarifa tételeinek sorrendjében vannak megállapítva. Ha azonban ezeket a középértékeket veszik a vámolás alapjául, az a körülmény a kivittel lehetetlenné fogja tenni megint, vagy csak az értékeesebb, pld. állatok lesznek kivihetők és a selejtesanyag a belföldön marad.

A biztosítás és az új bélyegtörvény. Az új bélyegtörvény rendelkezéseivel többek között a biztosítást is nagyon megrágitották. A főbb díjfelméletek a következők: Életbiztosításoknál eddig Erdélyben 1 1/2% ot (a Regátban csak 1% ot) fizettek a bevett díjak után, most ezt fel emelték az egész országban egyenlően 2%-ra. Az elemi károk elleni biztosításoknál az eddigi 1% helyett (Regátban 5%) az új bélyegtörvény 4% illeték fizetésére kötelezi a társaságokat a nettódíjak után. Az új törvény ezzel szemben

hatályon kívül helyezi az eddigi különböző mellékleteket és pótdókat úgy, hogy pl. a tűzoltóadót a tűzbiztosítások után ezután nem kell fizetni. Ugyancsak hatályon kívül helyezi az új bélyegtvörvény a régi magyar törvény azon rendelkezését, hogy az életbiztosítás kifizetésekor a biztosított összegből 20%-ot az örökösödési illeték fedezésére visszatartanak és úgy szabályozza az életbiztosítások kifizetését, hogy úgy haláleset, mint túlélés esetén csak akkor fizethetők ki a biztosítási összegek, ha a fél a pénzügyi hatóságok nyugtáival igazolja, hogy az örökösödési illetéket befizette, különben anyagilag felelősök a biztosító társaságok az örökösödési illetékekért s azonkívül magas pénzbírsággal is sújthatnak.

EGYLETI ÉLET.

Tagdíjnyugtázás.

Az E. G. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be:

1926. évre 200 L. tagdíjat fizetett: Balássy Sándor Ábránfalva.

1926. évre 100 L. tagdíjpótlást fizetett: Hajdu Sándor Illye, Szabó Mihály Hamangia.

1927. évre 200 L. tagdíjat fizetett: Gazdakör Kökök, gr. Degenfeld Miksa Erdőszáda, Mayer Sándor Szatmár, Balássy Sándor Ábránfalva.

1927. évre 150 L. tagdíjat fizetett: Lengyel Béla Vajdakamarás, Wilde Kálmán Borbátviz (50 L.), Hajdu Sándor Illye, Szabó Mihály Hamangia, Hopp Antal Temesvár.

1927. évre 150 L. E. G. pótdíjat fizetett: Gazdakör Kökök, gr. Degenfeld Miksa Erdőszáda, Lengyel Béla Vajdakamarás, Hajdu Sándor Illye, Szabó Mihály Hamangia, Mayer Sándor Szatmár, Hopp Antal Temesvár, Balássy Sándor Ábránfalva (100 L.).

Vegyes közlemények.

A szövetkezetek világünnep. A világ összes szövetkezetei minden évben július első vasárnapját szentelik a szövetkezeti gondolat megünneplésének. Az emberiség fejlődésében a szövetkezés eszméjének nagy jelentősége a történelmi fejlődés folyamán annyira beigazolódott, hogy méltán tekinthetjük a jövő egyik feladatának a szövetkezeti gondolat minél tökéletesebb megvalósítását. Használjuk hát fel ezt az alkalmat is arra, az emberiség fejlődését és jólétét szolgáló ez eszme minél több embertársunkhoz utat találjon. Ez az ünnep nem egy győztes sereg, vagy párt diadalünnep, amely a legyőzött fél könnyeiből fakad. Itt nincsenek gyűlöletből szított és szuronyokkal fenntartott határok, ez az ünnep az emberszeretet, a kulturális haladás ünnep, amely az egész világot. S valóban az a jótékony nevelő hatás, amelyet a szövetkezeti eszme megvalósítása, annak átértése az emberiségre gyakorol, különösen a magunk szempontjából nem kis jelentőségű. A sikeres szövetkezeti együttműködés egyik igen lényeges előfeltétele az összetartás és együttérzés kifejtettsége. Némelyek azt igyekeztek bebizonyítani, hogy nálunk éppen ezek hiánya (turáni átok) miatt a szövetkezeti élet nem erősödik meg aránylag olykönnyen, mint más, mintaszertlen összetartó népeknél. Igyekezzünk hát az alkalommal is kidomborítani a szövetkezésben, összefogásban rejlő erő jelentőségét. Igyekezzünk ezt az erőt kitartással növelni és megőrizni, mert csak addig van építés. A disszonancia, a széthúzás pedig mindig rombolást, összeomlást, megsemmisülést jelent. Erdélyi kisebbségi együttműködésünk szekere kátyuba kerül, magyar erőkünk is szertelheznek. E világünnep nagyszertűsége, tanulsága, sulya is segítsen erőkünk összefogására!

V. J.

Embervásár a Székelyföldön Törökország számára. Alig pár hónapja, hogy alább hagyott az az embervadászat, melyet

lelketlen emberkalmárok fejtettek ki a Székelyföldön az idegen légiók számára és így Marostordamegyéből és Udvarhelyszékről sok száz székely ember került ágyúoltaléknak a marokkói francia állásokba, vagy a kínaiak elleni harcba. Most pedig újabb agitáció híre érkezett Marosszékből. A Nyárádmenti e mozgalom hatása alatt már régebben elindult fiatal munkásemberekből s javakorabeli erős férfiakból egy csoport ázsiai Törökországba munkát keresni. Azóta semmi hír róluk. Ennek a csoportnak egy tagja, Vadász János szovátai ácsmester mégis visszakerült Törökországból és nem káprázatos jólétről, hanem a legkedvezőtlenebb viszonyokról számol be. Nemrég egy második, főleg iparosokból álló csoport indult utnak, amelyet állítólag egyenesen Szmirnába irányítottak. E bizonytalan vállalkozásokra fényes ígéretekkel igyekeznek rávenni szűkös anyagi helyzete folytán könnyen kapható székely népünket. A hatóságoktól nem számíthatunk ezen emberkufárok átkos munkájának megállítására, maga az erdélyi magyar gazdaságsadalom kell, hogy védekezzék ezekkel szemben és módot találjon egyrészt az ilyen ügynökök távollására, másrészt a székely falvak tönkszelére jutott lakosságának elhelyezésére. Lehetnek és vannak is esetek, hogy Erdély más vidékein, a vármegyéken élő magyar birtokosok a földreform folytán földhöz jutott románajku lakosság között csak nehezen, vagy egyáltalán nem találnak mezőgazdasági munkást, vagy megbízható cselédet. Inségbe jutott székely népünkön kötelesség bármilyen módon segíteni s adott esetekben mezőgazdasági munkásainkat s. első sorban a Székekről szegődtetni. Egyesületünk már évtizedek óta elősegíti gazdasági alkalmazottak, munkások s. elhelyezését, foglalkozáshoz juttatását.

Mussolini a helyes trágyakezelést törvényes kötelességévé teszi a gazdáknak, amennyiben az olasz parlamenttel egy törvényt szavaztatott meg, amely szerint minden gazda köteles cement trágyatelepet létesíteni és a trágyakezelést a gazd. felügyelők ellenőrzik. A mulasztást elkövetőket szigorúan büntetik. A törvény végrehajtását alacsony kamatozású kölcsönnel segítik elő.

A vetőmagvak kötelező kicserélése érdekében komoly mozgalom indult meg Magyarországon. A termelésnek a legtöbb helyen, így nálunk is, ez a tényező igen gyenge pontja. A vetőmagra, úgy a gabona, mint kukorica, takarmányféléknél, nemkülönböztetve a burgonyaféléknél a legtöbbször ismeretlen fajta termel, úgy a nagy, de különösen a kisgazda, noha az egyes talajmeknek és klímáknak megfelelő speciális vetőmag, illetve gummóféleségek állnak a gazdaközönség rendelkezésére. A jó főként pedig a nemesített vetőmagnak alkalmazása által termésünk mennyiségét és minőségét egyaránt fokozhatjuk. E mozgalomnak Romániára való áttérése igen üdvös volna.

Lapunk mai számának címszalagjára reáveztük az egyesületi tagok és az előfizetők tagdíj-, illetve előfizetési díjhátralékát. Arra kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy a címszalagon kimutatott hátralékot az E. G. E., illetve az Erdélyi Gazda kiadóhivatala címére, külön felszólítás bevétele nélkül beküldeni sziveskedjenek.

P I A C

Gabonaárak métermázsánként feladóállomásról: Buza Erdélyben 860 lei, Bánátban 830 lei (gyengébb m.), Regátban 740 lei. Rozs Erdélyben 700 lei, Bánátban 760 lei. Takarmány répa Erdélyben és Bánátban 650 lei. Sörárpa Erdélyben 750-800 lei, Bánátban 750-800 lei. Zab Erdélyben 580-600 lei, Bánátban 580-600 lei. Kukorica Erdélyben 510 lei, Bánátban 520 lei, Regátban 430 lei.

APRÓHIRDETÉSEK.

APRÓHIRDETÉSEK ÁRA: szavanként 4 lei. Vastag betűkkel szedett szavak kétszeres áron számíthatnak. Legkisebb apróhirdetés díja 40 lei.

Ispánt keresek meg-hagyott gazdaságom vezetésére októberre. Ajánlat bizonyítványokkal Domahidy Pál Dománesti Domahida) Szatmár-megye címre küldendő. 51.

200 holdas birtok teljes felszereléssel, parkban kastéllal, 25 darabból álló tehenészettel együtt eladó.

Megfelelő kaulóval fix ad-minisztrációra is átadám. esetleg bérbé. Cím a kiadóhivatalban. 3940

Kertészetben jártas gazdasági ispánt keresek azonnali alkalmazásra. Dr. Pletsch Béla földbirtokos. Hatjeg. jud. Hunedoara. 3879

Minden modern gazdaságban a szuperfosztát-mütrágya

nélkülözhetetlen. 150 kg. kiszórásával noldanként 200-300 kg. terméstöbblet érhető el.

„MÁRÁSESTI“

Societate Anonimă Română pentru Industrii Chimice Bucuresti, Str. Câmpineanu 4. 54

MEZŐGAZDÁK!

Jövedelmezőbb a gazdaság, ha a károkozók ellen alábbi szerek alkalmazatnak:

NOSPRASEN a peronospora, moly, ilonca, valamint

a szőlő és a gyümölcsös minden rágó bogara ellen.

APHIDON a levél- és vértett ellen.

SOLBAR lisztharmat ellen.

HOLFIDAL a földi bolha ellen.

ZELIO paszta patkányok irtására.

ZELIO méreggolyók egerek irtására.

CERTAN poloska és marhatett ellen.

CAPORIT Istállók dezinfekálására járványok ellen.

Kaphatók minden mezőgazdasági árucarnokban és szakmabelli cégnél, valamint alábbi címtől:

ROMANIL R.-T.

Timisoara, I. Bánati palota.

Kolozsvárt: W. WEINRICH & Ing. ZAPFE, Cal. Reg. Ferdinand 99.

CSÉPLÉS IDEJÉRE

gőz, motor, vagy járgányhajtásra berendezett cséplőgépekhez, valamint uradalmak részére

MENTŐSZEKRÉNYT

szabályszerűen felszerelve és hozzávaló utánpótlást, (vattát, pólyát) szállít ~~szállít~~

Herkules Gyógytár

Mehádián (Bánát).

49.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részutárs. Cluj-Kolozsvár, Plata Unirei (volt Mátyás király-tér) 7. sz.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhelyen. — Saját tőkét 77 millió lei. Affiliált intézetek: Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Székelykeresztúron, Szászrégenvidéki Takarékpénztár Rt. Szászrégenben és Népbank Rt. Bánffyhadon. Minden bankügyletet a legelőnyösebben végezt. — Engedélyezett devizahely. — Áruraktárat a vasú mellett.